

DOI 10.18372/2786-5495.1.18891

УДК 378.4:78.071.4(477)(045)

Ашихміна Наталія

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри вокально-хорової підготовки,
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»,

м. Одеса, Україна

ashihmina_n-81@ukr.net

ІННОВАЦІЇ В МУЗИЧНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

***Анотація.** У статті розкривається ймовірний шлях конструювання змісту музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва на основі аналізу інноваційної системи. Авторкою визначено критерії відбору змісту музично-інструментальної підготовки, а також зроблено припущення, що інноваційне проектування даної підготовки ґрунтується на культурно-праксеологічному методологічному підході з метою формування в здобувачів вищої освіти музично-педагогічної культури.*

***Ключові слова:** майбутні бакалаври музичного мистецтва, інноваційне проектування музично-інструментальної підготовки, культурно-праксеологічний підхід, музично-педагогічна культура, метод знакової ретроспекції.*

***Annotation.** The article explores a probable pathway for constructing the content of musical-instrumental training for prospective musical art bachelors based on an analysis of the innovative system. The author identifies the criteria for selecting the content of musical and instrumental training and hypothesizes that innovative design of this training is based on a cultural and praxeological methodological approach aimed at developing student's musical-pedagogical culture.*

Key words: prospective musical art bachelors, innovative design of musical and instrumental training, cultural and praxeological approach, musical and pedagogical culture, method of symbolic retrospection.

Вступ. Сучасний етап розвитку системи вищої освіти характеризується концептуальними трансформаціями, які торкнулися сфери мистецько-педагогічної освіти, вимагаючи перегляду звичних, традиційних поглядів на зміст, методи та форми фахової підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Слід підкреслити, що мистецько-педагогічна діяльність у її ідеальному втіленні є простором індивідуальної творчості професіонала, в якому тонко поєднуються класичні традиції мистецької педагогіки та музичного мистецтва із сучасними художньо-педагогічними ідеями й особистими методичними досягненнями. Цей ідеал не втратив актуальності й сьогодні, однак набув «сучасного звучання». Адекватним у нинішніх умовах стає таке змістовне наповнення фахової підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, яке орієнтується на високі ідеали музичного мистецтва та мистецької освіти, органічно поєднуючи в собі культурно-історичний досвід з інноваційністю та евристикою. Інноваційний компонент фахової підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва набуває в цьому випадку пріоритетного значення.

Вивчення практики фахової підготовки бакалаврів музичного мистецтва свідчить про те, що класична система даної підготовки не зазнала суттєвих змін. Збереглися традиційні в своїй основі методики викладання, засоби й організаційні форми навчання. Зокрема, й постулати музично-інструментальної підготовки формувалися на принципах накопичення, відбору, систематизації культурно-історичного досвіду відповідно до високих ідеалів і критеріїв мистецької освіти. Якщо раніше в основі всієї системи музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва лежала ідея вкорінення надмірної уніфікації змісту та форм навчання, то зараз

відбувається новий, незаформалізований, динамічний, якісний перехід у стан творчого функціонування.

Аналіз досліджень. Сучасні підходи до визначення рівня інноваційності освітніх процесів спрямовано на визначення умов, у яких відбувається підготовка майбутніх фахівців. Такі підходи представлені в наукових розвідках учених, виконаних у межах проблем: модернізації національної системи ступеневої освіти (А. Богуш, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Луговий, О. Коваленко, М. Ярмаченко та ін.); гуманістичні теорії самореалізації та самоактуалізації особистості в процесі професійного становлення (А. Маслоу, К. Роджерс та ін.); теорії управління освітніми процесами (Т. Давиденко, В. Луговий, Дж. Мартін, А. Харківська, Дж. Черч, Ю. Якименко та ін.); теорії, методології і практики інформатизації освіти (Я. Ваграменко, І. Роберт, І. Шолохович та ін.); реалізації можливостей мережевої системи як глобального середовища безперервної освіти (О. Гриценчук, О. Полат, Т. Путій, Г. Рейнгол та ін.) тощо [1].

Питання трансформації та вдосконалення музично-виконавської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва шляхом впровадження інноваційних технологій і практик в художньо-освітній процес розглядали у своїх дослідженнях такі українські вчені, як: Ж. Карташова [2], Л. Ковальова і Г. Тарасенко [4], О. Кін, О. Ткачов [5], В. Лабунець [3] та багато інших. Педагоги суголосно підкреслюють важливість постійного оновлення та адаптації методик мистецької освіти до сучасних вимог і тенденцій з метою підготовки висококваліфікованих, креативних та конкурентоспроможних фахівців у галузі музичного мистецтва.

Мета статті – аналіз сучасних інноваційних підходів до конструювання змісту музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва з метою виявлення їх ефективності, впливу на якість загальної фахової підготовки та можливостей інтеграції в освітній процес.

Виклад основного матеріалу. В якості методологічної основи музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва можна

розглядати культурно-праксеологічний підхід. Зокрема, в рамках цього підходу актуальності набуває стає інноваційне проєктування даної підготовки. Культурно-праксеологічна модель, основними елементами якої є музично-педагогічна культура майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, інноваційна діяльність як тип, дидактичні нововведення та ефективна практика навчання, забезпечує нове бачення та розуміння теорії та практики музично-інструментальної підготовки здобувачів вищої мистецької освіти. Вона зумовлює цільову актуалізацію реальних зв'язків міжгалузевої системи наукового знання.

Музично-педагогічна культура майбутніх бакалаврів музичного мистецтва є ключовим елементом у структурі моделі, визначає традиції та творчу основу, виступає засобом забезпечення актуальних на кожному етапі підготовки потреб і механізмів передачі культурних традицій, актуалізує сферу практичного застосування теоретичних знань, детермінує професійно-методичний прогрес. Дидактичне нововведення є цілісним проблемно-зорієнтованим процесом змін усього періоду навчання або окремих його складових (зокрема, дидактичних) та середовища нововведення (засобів й умов навчання), що зумовлює підвищення ефективності навчання. Дана модель є фундаментальною для визначення структури музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Інноваційна система музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва містить сукупність виконаних досліджень у сфері теорії та методики музичного навчання. В ній зафіксовано весь спектр мистецько-педагогічних проблем, змінних та постійних процесу навчання майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Аналіз інноваційної системи здійснюється на основі *методу знакової ретроспекції*. Цей метод є модифікацією методу знакового спостереження, коли об'єктом спостереження виступають раніше створені тексти. Метод знакової ретроспекції враховує специфіку об'єкта вивчення та перетворення. Проте цей метод дозволяє не

лише здійснювати аналіз змісту мистецької освіти в цілому, а й виявляти його закономірності з точки зору як пізнавальної, так і дидактичної мети.

Основою інноваційного проєктування музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва є культурний фонд мистецько-педагогічної діяльності, як результат накопичення емпіричного та теоретичного матеріалу. Ця система концентрує в собі весь спектр мистецько-педагогічних проблем.

Зміст музично-інструментальної підготовки ми розглядаємо як систему наукових знань, інтелектуальних та практичних умінь і навичок, оволодіння якими забезпечує розвиток і саморозвиток суб'єктів мистецько-освітнього процесу, а також способи практичної діяльності реалізації мистецько-педагогічних нововведень, досвід їх здійснення та як засіб досягнення майбутніми бакалаврами музичного мистецтва вершин професійної майстерності.

Формування змісту музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва зумовлене сукупністю принципів культурно-праксеологічної концепції: єдності музично-педагогічної культури, особистості та мистецько-педагогічної діяльності; адекватного розвитку і саморозвитку особистості; культурно-праксеологічної узагальненості; апріорно-інформаційного та апостеріорно-діяльнісного навчання, системних факторів та поетапності музично-інструментальної підготовки. Вищезазначені принципи є інтегральними критеріями відбору змісту навчання дисциплінам музично-виконавського циклу. Джерелами цього відбору є:

- музично-педагогічна культура як система;
- мета та завдання процесу навчання гри на музичних інструментах;
- логіка розгортання мистецько-педагогічної діяльності;
- процес музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва як цілісне педагогічне явище;
- суб'єкти музично-інструментальної підготовки, їх можливості та вподобання.

Проведений аналіз інноваційної системи дозволив виявити ряд критеріїв відбору змісту музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Критерій фундаментальності виступає в змісті як пріоритет більш універсальних та інформативних елементів, необхідних для розкриття сутності знань, умінь і навичок, що забезпечують ефективне вирішення здобувачами вищої освіти типових виконавських та професійних завдань.

Контекстність є ознакою оцінки змісту з позиції віддзеркалення в ньому специфічних особливостей мистецько-педагогічних нововведень, а також відповідності змісту методам, формам і засобам навчання у класі фахових дисциплін музично-інструментального циклу.

Критерій актуальності підкреслює необхідність та своєчасність вивчення даного змісту, вказує на відкритість останнього, залежність змісту від часу, конкретних умов та обставин.

Верифікованість як критерій дозволяє оцінити зміст на предмет його високої науковості та практичної значущості, його зв'язку з практикою навчання дисциплін музично-виконавського циклу.

Конструювання змісту музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва на основі аналізу інноваційної системи є відкритою розвивальною системою, яка створює позитивну мотивацію до здійснення фахової діяльності. Вона є системною та цілісною; включає основні та допоміжні елементи ефективної виконавської діяльності; віддзеркалює весь спектр елементів наукового знання; відтворює минуле, сучасне та майбутнє інноваційної системи; враховує особливості музично-інструментальної підготовки, методи, форми та засоби навчання; дозволяє орієнтуватися на потреби суспільства, майбутній розвиток мистецької освіти та розвивальну практику фахового навчання.

Якщо інноваційна спрямованість є фундаментальним моментом музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва, то характерною ознакою цієї підготовки є, з одного боку, її культурний фонд як

основа для опанування необхідних знань, а з іншого – практичні лінії, які забезпечують повноцінну спеціалізовану фахову підготовку. Всі ці фактори визначають зміст музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Висновки. Отже, в результаті вдосконалення організації та застосування інноваційних засобів, форм навчання, навчальних планів і програм циклу музично-виконавських дисциплін стає можливим здійснення системного поєднання наукових знань, фахових умінь і навичок, що стає фундаментом ціннісних орієнтацій творчої особистості та визначають її мотивацію. Результатом цього процесу є якісна зміна навчального змісту, підвищення його науковості та проблемності, усунення дублювання та забезпечення єдності дисциплін у процесі музично-інструментальної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Список використаних джерел

1. Ашихміна Н.В. Упровадження інноваційних технологій у вокальну підготовку майбутніх педагогів у галузі музичної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2021. № 9 (113). Суми : Сум. держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка, 2021. С. 309-321.

2. Карташова Ж.Ю. Педагогічні технології здійснення інтеграції інструментально-виконавських дисциплін у процесі фахової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Педагогічна освіта : теорія і практика : зб. наук. праць*. Кам'янець-Подільський : Видавець Зволейко Д.Г., 2017. Вип. 23. С. 49-56.

3. Лабунець В.М. Концептуальна модель інноваційної інструментально-виконавської підготовки майбутніх учителів музики. *Педагогічна освіта : теорія і практика : зб. наук. праць*. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. Вип. 21(2-2016). Ч. 2. С. 64-71.

4. Тарасенко Г.С., Ковальова Л.О. Інструментально-виконавська підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва: діалог традиційної методики та освітньої інноватики. *Modern Information Technologies and Innovation Methodologies of Education in Professional Training : Methodology Theory Experience Problems*. 2018. № 50. С. 373 - 379. URL: <https://vspu.net/sit/index.php/sit/article/view/5007> (дата звернення: 30.05.2024).

5. Kin O., Tkachov A. The problem of harmonious development of a personality in the pedagogical heritage of the western European scientists of the XX century. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School: monograph* / edit. I. F.Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague: OKTAN PRINT s.r.o.. 2020. P. 651 - 661.